

สมรรถนะของครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัล*

COMPETENCIES OF SOCIAL STUDIES TEACHERS IN THE DIGITAL AGE

¹พระมหาอุดร อุตตโร (มากดี) Phramaha Udorn Uttaro (Makdee)

²พระครูสิริภุริณิทัศน์ (ฐิตสกลโค ดิษสวรรณ) Phrakhrusiriphurinithat (Thitasaggo Ditsawan)

³พระครูใบฎีกาภมณฑล เขมโก (ชูโตศรี) Phrakhrubaidika Monthon khamago (Chutosri)

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhonsawan campus, Thailand

Corresponding Author E-mail: udon921@gmail.com

บทคัดย่อ

ครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีความรู้และเข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งส่งผลให้ครูสังคมศึกษาต้องมีสมรรถนะดิจิทัล เพื่อสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัล โดยการเรียนรู้จะช่วยทำให้ครูสามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนอกจากการถ่ายทอดความรู้แล้วยังสอนและเติมเต็มคุณลักษณะของผู้เรียนด้วย สมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษามุ่งองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบทั่วไปและองค์ประกอบเฉพาะวิชา ทั้งนี้ครูสังคมศึกษาต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการสอนและการประเมินผล และทักษะเฉพาะวิชาเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการวิจัยทางการศึกษาเพื่อปรับปรุงการสอนเป็นสิ่งจำเป็น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนเป็นสิ่งจำเป็นและจำเป็นต้องมีการยอมรับและพิจารณา สมรรถนะดิจิทัลหมายถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสมและปลอดภัยในการเรียนรู้ การทำงาน การสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการแก้ปัญหา สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ โดยมีความรับผิดชอบและมีจริยธรรม และเหมาะสมกับการดำเนินชีวิตในยุคดิจิทัล ดังนั้นครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีสมรรถนะที่ทำให้เรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องเป็นผู้จัดการสารสนเทศและการจัดการเรียนรู้ พัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของตนเองอย่างต่อเนื่อง ปรับแนวทางการเรียนรู้ใหม่เพื่อให้สามารถอยู่ได้ในสังคมพหุวัฒนธรรม และเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ตนเองด้านศักยภาพ

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ครูสังคมศึกษา, ยุคดิจิทัล

Abstract

Social studies teachers in the digital age must have knowledge and understanding of changing social and cultural settings, which meant that social studies teachers must have digital competence to teach and support student learning in the digital age. This learning enabled teachers to perform their duties effectively as teachers not only impart knowledge but also nurture students' qualities. The digital competences of social studies teachers were divided into two categories: general and subject-specific components. Social studies teachers must have knowledge of the teaching and evaluation curriculum, as well as knowledge of social studies topics, analytical thinking, and problem-solving skills. Therefore, the use of digital technology and educational research to enhance teaching was required. It was crucial to evaluate and accepted changes in behavior in order to improve the efficiency of teaching. Digital competences included the ability to use digital technologies properly and safely in learning, working, creating, communicating, and problem solving, to manage teaching and learning successfully. This was done with a sense of responsibility, ethics, and relevance to living in the digital age. As a result, social studies teachers in the digital age must have the learning competencies to effectively design social studies learning, acted as managers of information and learning management, continuously develop digital competences, and adapted new approaches to learning so that they could live in a multicultural society, where creating value for themselves in terms of potential was central.

Keywords: Competencies, Social Studies Teachers, Digital Age

บทนำ

การศึกษาสังคมศึกษาเริ่มต้นในยุโรปและสหรัฐอเมริกาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 จากความพยายามของนักการศึกษาที่ต้องการให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ ของโลก โดยเริ่มจากแนวคิดของนักการศึกษาชาวเยอรมันชื่อ Franz Georg von Bercker ที่ได้เสนอให้นำวิชาประวัติศาสตร์และวิชาภูมิศาสตร์มารวมกันเป็นวิชาเดียวและเรียกว่า “วิชาสังคมศึกษา” ในปี ค.ศ. 1847 และแนวคิดนี้ได้รับความนิยมและแพร่หลายไปยังประเทศอื่นๆ ในยุโรป เช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ อิตาลี เป็นต้น ในสหรัฐอเมริกา ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 นักการศึกษาชื่อจอห์น ดี. วูด (John D. Wood) ได้เสนอแนวคิดในการนำวิชาประวัติศาสตร์ วิชาภูมิศาสตร์ วิชาเศรษฐศาสตร์ และวิชาการเมืองมารวมกันจัดเป็นวิชาเดียวเรียกว่า “วิชาสังคมศึกษา” ในปี ค.ศ. 1883 และแนวคิดนี้ได้รับความนิยมและแพร่หลายไปยังประเทศอื่นๆ ในโลก (ชัยยศ อิศรางกูร, 2562)

การศึกษาสังคมศึกษาเริ่มต้นขึ้นในประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู ซึ่งได้มีการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้มีการจัดตั้งกระทรวงธรรมการขึ้นซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการศึกษาของประเทศ กระทรวงธรรมการได้กำหนดให้วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาบังคับสำหรับ

นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยเป้าหมายหลักของการศึกษาสังคมศึกษาคือการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ ของโลก รู้จักวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ สามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างมีคุณธรรม ดังนั้น การศึกษาสังคมศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์

ครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัลจึงจำเป็นต้องมีความรู้และเข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัลที่ต้องการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (สุขสวัสดิ์ ประเสริฐ, 2565) โดยต้องจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะเหล่านี้ ด้วยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การออกแบบสื่อการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นต้น (ปริดา อัครจันทโชติ, 2564) ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลขึ้นอยู่กับครูสังคมศึกษาที่มีความเข้าใจในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัลและสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างเหมาะสม

สมรรถนะของครูสังคมศึกษา

ความรู้และทักษะของครูผู้สอนที่แสดงถึงความเป็นมืออาชีพในการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะครูมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูไม่ว่าจะเป็นสถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อใช้เป็นกรอบการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุดหรือสูงกว่ามาตรฐานตามที่องค์กรกำหนด ดังนั้นคุณภาพของครูจึงมีความสำคัญ ครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะของการเป็นครูมืออาชีพอยู่เสมอเพื่อที่จะปรับตัวให้ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมโลก อันนำไปสู่การจัดการจัดการประสพการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้แก่ผู้เรียน

ความหมายของสมรรถนะของครูสังคมศึกษา

สมรรถนะของครูเป็นข้อมูลที่สำคัญยิ่งต่อการกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ด้านวิชาชีพครูของสาขาวิชาสังคมศึกษา เนื่องจากขณะนี้มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาหลายแห่งที่เปิดสอนและผลิตนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษา และมีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวนมากขึ้น ดังนั้น สมรรถนะครูสาขาวิชาสังคมศึกษาที่ในการนำไปใช้พัฒนาให้มีคุณภาพทั้งการรู้วิชาเฉพาะด้านและทักษะวิชาชีพครู “คุณลักษณะที่ครูสังคมศึกษาที่จำเป็นต้องการปฏิบัติงานของครูควรมีและแสดงออกในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล” (สุภาพรรณ ศรีอรุณ, 2559) คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ เจตคติ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ของผู้ที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัล” (ภัทรภาพร เกษสังข์, 2564) ช่วยให้การให้การศึกษาก้าวทันความเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ มากขึ้นและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน (นุชรรัตน์ ประสิทธิ์ศิลป์ชัย, 2555) เกิดความชำนาญ คล่องแคล่ว มีความมั่นใจขึ้นและยังช่วยให้ได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ หรือฝึกซ้ำเพิ่มเติมได้อีกด้วย ความสามารถที่ครูสังคมศึกษาต้องมีเพื่อปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิรัช

วงศ์สำราญ, 2559) ช่วยให้การจัดการศึกษา สามารถทำหน้าที่ในการพัฒนาปัจเจกบุคคล อีกทั้งยังตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและประเทศชาติได้ดีมากขึ้น ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมการสอนบางอย่างเป็นสิ่งที่ยังตรงกันข้ามกับความชำนาญเฉพาะตัว การจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์จึงจำเป็นต้องให้ผู้สอนมองเห็น ยอมรับ และพิจารณาแก้ไข

สรุปได้ว่า สมรรถนะของครูสังคัมศึกษามีคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูอย่างมีประสิทธิภาพในการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการทำงานให้สำเร็จ เป็นการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้สอนได้ทำหน้าที่ครูอย่างสมบูรณ์ขึ้นมิใช่เพียง ผู้ถ่ายทอดความรู้หรือสอนแค่เพียงหนังสือเท่านั้น หากแต่เป็นครูสอนคน และได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างแท้จริง

องค์ประกอบของสมรรถนะของครูสังคัมศึกษา

องค์ประกอบของสมรรถนะของครูสังคัมศึกษาส่งผลให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลขึ้นโดยอาจแบ่งออกเป็นองค์ประกอบทั่วไปและองค์ประกอบเฉพาะวิชา ในการพัฒนาความรู้ในสมรรถนะของครู เป็นงานที่ค่อนข้างยาก เนื่องจากสมรรถภาพครู ความรู้ และวิธีสอนของครูมีหลายองค์ประกอบ และแต่ละองค์ประกอบมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างซับซ้อน อย่างไรก็ตาม นุชรัตน์ ประสิทธิศิลป์ชัย (2555) ได้แบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะของครูสังคัมศึกษาออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบทั่วไป หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทั่วไปของครู เช่น ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผล จิตวิญญาณความเป็นครู เป็นต้น 2) องค์ประกอบเฉพาะวิชา หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะวิชาสังคัมศึกษา เช่น ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาสังคัมศึกษา ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น ซึ่งสมจิตต์ บุญยเกียรติ (2556) ได้แบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะของครูสังคัมศึกษาออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบทั่วไป หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทั่วไปของครู เช่น ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผล จรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นต้น 2) องค์ประกอบเฉพาะวิชา หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะวิชาสังคัมศึกษา เช่น ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาสังคัมศึกษา ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น ส่วนวิรัช วงศ์สำราญ (2559) ได้แบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะของครูสังคัมศึกษาออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบทั่วไป หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทั่วไปของครู เช่น ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผล จรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นต้น 2) องค์ประกอบเฉพาะวิชา หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะวิชาสังคัมศึกษา เช่น ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาสังคัมศึกษา ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น และ 3) องค์ประกอบเพิ่มเติม หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับครู เช่น ความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ความรู้และทักษะในการวิจัยทางการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ Baxter & Lederman (1999) ได้เสนอกรอบแนวคิดในการวัดความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนว่าควรวัดให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้านคือสิ่งที่ครูผู้สอนรู้ สิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติ และเหตุผลในการปฏิบัติของครูผู้สอน โดยใช้วิธีวัดที่ประกอบด้วยวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายที่เรียกว่า Multi-method evaluation เพราะหาไม่มีวิธีวัดวิธีใดวิธีหนึ่งที่สามารถวัดความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนได้ครบและครอบคลุมทุกองค์ประกอบ วิธีวัดที่ประกอบด้วยวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายอาจประกอบด้วย การสังเกตการสอน การสัมภาษณ์ก่อนและหลังการสอน การตรวจแผน

การจัดการเรียนรู้ การอภิปรายเกี่ยวกับกรณีตัวอย่าง การเก็บรวบรวมชิ้นงาน การเขียนอนุทินสะท้อนแนวคิด และ/หรือการใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น นอกจากการวัดการพัฒนาความรู้ในเนื้อหาบทเรียนหรือข้อสอบต้องใช้วิธีวัดที่หลากหลาย แล้วยังควรต้องวัดอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ (เช่น 1 ภาค การศึกษา หรือ 1 ปี การศึกษา) เพราะว่าการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของครูผู้สอนเกิดขึ้นอย่างช้าๆ ภายใต้กิจกรรมการวางแผนการสอน การปฏิบัติการสอน และการสะท้อนแนวคิดที่ได้จากการสอนเนื้อหาหนึ่งๆ ของครูผู้สอน

สรุปได้ว่า ครูสังคมนักศึกษามีความสามารถทั้งทั่วไปและเฉพาะวิชา โดยองค์ประกอบทั่วไป ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการสอน การวัดและประเมินผล และจิตวิญญาณความเป็นครู ส่วนองค์ประกอบเฉพาะวิชาประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาสังคมนักศึกษา ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูสังคมนักศึกษา เกิดความชำนาญ คล่องแคล่ว มีความมั่นใจขึ้นและยังช่วยให้ได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างไรก็ตาม ครูสังคมนักศึกษาจะต้องมีความรู้และทักษะเพิ่มเติม เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการวิจัยทางการศึกษา เพื่อให้สามารถประกอบวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมกรรมการสอนบางอย่างเป็นสิ่งที่ยังตรงกันข้ามกับความชำนาญเฉพาะตัว การจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์จึงจำเป็นต้องให้ผู้สอนมองเห็น ยอมรับ และพิจารณา

สมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมนักศึกษา

ความหมายของสมรรถนะดิจิทัล

สมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) ประกอบด้วยทักษะที่แตกต่างกันเริ่มตั้งแต่การรู้ในสิ่งที่เห็น ทักษะการปฏิบัติจนถึงทักษะการวิพากษ์ การประเมินทัศนคติและการตระหนักรู้สมรรถนะในระดับนี้มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถใช้ได้ทั้งรายบุคคลและกลุ่มคณะทำงาน (สุชาติา วงษ์แก้ว, 2564) เพื่อการทำงานในชีวิตส่วนตัวและการสื่อสาร เป็นความสามารถในการผสมผสานระหว่างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม ได้แก่ การทำงาน การแก้ปัญหา การสื่อสาร การจัดการข้อมูล การร่วมมือ การสร้างเนื้อหา และความรู้ สร้างสรรค์ เหมาะสม ปลอดภัย และมีจริยธรรม (OECD, 2018) ต้องมีความสามารถเพื่อความอยู่รอดปลอดภัย ยั่งยืน มั่นคงในโลกยุคปัจจุบัน หรือในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคที่มีความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ไม่มีความแน่นอน โดยสมรรถนะดิจิทัลที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ และมีความรับผิดชอบ เพื่อการเรียนรู้ การทำงาน และการดำเนินชีวิต” (European Union, 2021) การใช้เครื่องมือทางเทคนิค และเกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหา การสร้างสรรค์ และการดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม ปลอดภัย มีจริยธรรม และรู้เท่าทันสื่อ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) เป็นการบูรณาการทักษะกระบวนการ (การทำงานกับเครื่องมือสื่อบัน) และทักษะการเรียนรู้ (การประเมินข้อมูลที่ได้รับ การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และการหาความเป็นกลาง ความเที่ยงตรง การทราบความแตกต่างของข้อมูลที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง) ในรูปแบบดิจิทัลได้อย่างถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์สิ่งที่มีทั้งความรู้และทักษะ เพื่อการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพในการเข้าถึง ประมวลผล สร้าง สื่อสาร และแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ (กณิชา ศิริศักดิ์, 2559) คือ เป็นผู้ที่มีสมรรถนะในการเข้าถึงโลกดิจิทัล สามารถใช้งานอุปกรณ์ไอที และติดต่อสื่อสารบนสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่าง

ปลอดภัย โดยตระหนักถึงกฎหมายและจริยธรรม รวมทั้งรู้จักและเข้าใช้บริการพื้นฐานและทำธุรกรรมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ การทำงาน และการดำเนินชีวิตในยุคดิจิทัล” (กุลประเสริฐ สุภัทรพร, 2565)

สรุปความหมายของสมรรถนะดิจิทัลได้ว่า เป็นความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการเรียนรู้ การทำงาน การสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม ปลอดภัย สร้างสรรค์ อิสระ และคุณลักษณะที่นำมาประยุกต์ใช้การดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จในสถานศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอน ซึ่งส่งผลให้งานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ โดยมีความรับผิดชอบและมีจริยธรรม และเหมาะสมกับการดำเนินชีวิตในยุคดิจิทัล

องค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคัมศึกษา

จากการศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัล นักวิชาการหลายท่านได้อธิบายองค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคัมศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ได้กำหนดองค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคัมศึกษาโดยมีองค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัลออกเป็น 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล 2) ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 3) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล 4) ทักษะการออกแบบสื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 5) ทักษะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) ทักษะการวิจัยทางการศึกษา และ 7) จริยธรรมและความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2562) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัลว่า แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) การเข้าใจดิจิทัล (Digital Literacy) เพื่อให้พลเมืองมีความสามารถในการเข้าถึง วิเคราะห์และสร้างข้อมูล สารสนเทศและเนื้อหาสื่อ ได้อย่างเหมาะสม ถูกต้อง ปลอดภัย ไม่ละเมิดกฎหมาย 2) ด้านการใช้ดิจิทัล (Digital Skill) หมายถึง การมีสมรรถนะในการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีต่าง ๆ ด้านดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพการใช้งานโปรแกรมในคอมพิวเตอร์ ความสามารถในการใช้งานอินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลการใช้โปรแกรมและแอปพลิเคชันในการสร้างสรรค์ผลงาน การใช้โปรแกรมจัดการคำและโปรแกรมจัดการตาราง การใช้เครื่องมือออนไลน์และสังคมออนไลน์ มาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างเหมาะสม 3) ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล (Problem Solving with Digital Tools) หมายถึง การมีสมรรถนะในการระบุความต้องการและทรัพยากรได้ การตัดสินใจใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสมได้อย่างชาญฉลาดตามวัตถุประสงค์ แก้ปัญหาด้วยการใช้เครื่องมือดิจิทัล ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ สามารถแก้ปัญหาเชิงเทคนิค และการปรับปรุงกระบวนการทำงานตนเองให้มีส่วนร่วมในการใช้ความรู้และเทคโนโลยีดิจิทัล 4) ด้านการปรับตัวการเปลี่ยนแปลงดิจิทัล (Adaptive Digital Transform) หมายถึง การมีสมรรถนะในการปรับตัวและยืดหยุ่นต่อโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี กระแสโลกาภิวัตน์ เป็นต้น การริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ที่แตกต่างจากเดิมการใช้ข้อมูลอ้างอิงจากแหล่งที่มาดั้งเดิม การทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายการแสวงหาความรู้ใหม่และเรียนรู้ด้วยตนเอง การสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

สุพรรณ อินทวิเศษ (2564) ได้แบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคัมศึกษาออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบทั่วไป ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการทำงานร่วมกันในสภาพแวดล้อม

ดิจิทัล เป็นต้น และ 2) องค์ประกอบเฉพาะวิชา ได้แก่ ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา เช่น ทักษะการออกแบบสื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น

สุภิญญา รัตนารักษ์ (2565) ได้แบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษาออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบทั่วไป ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสภาพแวดล้อมดิจิทัล เป็นต้น และ 2) องค์ประกอบเฉพาะวิชา ได้แก่ ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา เช่น ทักษะการออกแบบสื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษาที่สำคัญ มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบทั่วไป ของสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษา ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทั่วไปของครู เช่น ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการทำงานร่วมกันในสภาพแวดล้อมดิจิทัล เป็นต้น และ 2) องค์ประกอบเฉพาะวิชา ของสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษา ประกอบด้วย ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา เช่น ทักษะการออกแบบสื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น

สมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษาในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในทุกด้าน การจัดการเรียนรู้ก็จำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและความต้องการของผู้เรียน โดยครูสังคมศึกษาจำเป็นต้องมีสมรรถนะดิจิทัลเพื่อจัดการเรียนรู้ คือความสามารถในการนำสื่อเทคโนโลยีทันสมัยเข้ามาประยุกต์ใช้ และมีส่วนช่วยในการจัดการเรียนการสอน และการทำภารกิจงานอื่นๆ ครูมีความสามารถในการปรับตัวต่อการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสอนนักเรียนได้ อีกทั้งทักษะด้านนี้มีความสำคัญอย่างมากกับการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบกิจกรรมต่าง

จิณฉัตร ปะโคทัง (2561) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครูไว้ว่า

1. ควรมีการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ดังนี้ 1) ส่งเสริมครูใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาครูให้สามารถปรับตัวและเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูรุ่นเก่ากับครูรุ่นใหม่ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 2) ครูควรสร้างกติกามารยาทในการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในการดูแลผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของการใช้สื่อ รวมทั้งการส่งเสริมใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสร้างความตระหนักในการดูแลสุขภาพของผู้เรียน 3) รัฐควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันมากขึ้น 4) รัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ตในลักษณะความร่วมมือจากภาคเอกชน หรือมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการสร้างความร่วมมือหรือความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อร่วมรับฟังและหาแนวทางในการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกัน

2. ควรมีการนำรูปแบบการเรียนรู้ด้วยระบบออนไลน์ที่ประสบความสำเร็จและตอบสนองวิธีการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ มาพัฒนาสร้างทีมงานเพื่อปฏิบัติงานและเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกันระหว่างครูรุ่น

เก่าและคนรุ่นใหม่ เนื่องจากเนื้อหาสาระอยู่ในระบบปฏิบัติการบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งสามารถนำมาเป็นรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์โดยตรงได้โดยผ่าน YouTube และระบบปฏิบัติการสาธารณะ (Public Platform) รวมทั้งมีรูปแบบการวัดประเมินผลที่สอดคล้องกันด้วย

3. ควรมีการเตรียมความพร้อมครูผู้สอนในด้านการผลิตและการพัฒนาเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัล รวมทั้งครูควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้อย่างแท้จริง

4. ควรส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาบริหารจัดการสถานศึกษาและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองให้มากขึ้น โดยกำหนดเว็บไซต์หรือไลน์เพื่อการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับสถานศึกษาเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารให้ผู้ปกครองได้รับรู้ความเคลื่อนไหวและติดตามการเรียนการสอนของบุตรหลาน โดยผ่านระบบปฏิบัติการดิจิทัล เช่น Line Facebook เป็นต้น

5. สร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในเชิงสร้างสรรค์ของครูที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น รวมถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือในกาค้นคว้าหาความรู้ อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมสร้างสรรค์สังคมที่ดี เพื่อเผยแพร่และนำไปสู่การพัฒนาประเทศระยะยาว

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครูว่า ครูจะต้องพร้อมที่จะพัฒนาตนเองตลอดเวลาโดยมีการเรียนรู้ดิจิทัลจากนักเรียน ครูต้องเข้าใจและพัฒนาให้มีทักษะความฉลาดทางดิจิทัล โดยเริ่มจากการตระหนักถึงลิขสิทธิ์ทางปัญญา ฝึกฝนใช้ประโยชน์จากคลังบทเรียนออนไลน์แบบเปิด (MOOC) และคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER) ที่เจ้าของอนุญาตนำไปใช้ได้ พร้อมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่นักเรียน เพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลและสามารถสร้างพลเมืองดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม โดยครูจะต้องศึกษาเรียนรู้ผ่านช่องทางต่างๆ ดังนี้

1. เข้าร่วมการอบรมต่างๆ เช่น โครงการพัฒนาครูครบวงจร ที่เปิดโอกาสให้ครูได้เลือกเข้ารับการพัฒนาตนเองตามความสนใจและความต้องการตนเอง

2. การได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากเครือข่าย เช่น มหาวิทยาลัยพี่เลี้ยงศึกษานิเทศก์

3. การพัฒนาผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC : Professional Learning Community) ที่จะพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ พัฒนาการทำงาน พัฒนาการจัดการเรียนการสอน หรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน

นอกจากนั้นแนวปฏิบัติของการสร้างและพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครู สิ่งสำคัญควรมีดังนี้

1. วางโครงสร้างพื้นฐานให้แก่ครูให้มีโอกาสเข้าถึงคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีการจัดสรรงบประมาณครุภัณฑ์อุปกรณ์ดิจิทัลสำหรับการศึกษาให้ตรงกับความต้องการและบริบทของสถานศึกษา

2. เข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ รู้เท่าทันและปลอดภัย และส่งเสริมสมรรถนะดิจิทัลที่สามารถสร้างประโยชน์ต่อการดำเนินงานและการดำรงชีวิตได้

3. ครูรุ่นใหม่ที่เกิดด้านดิจิทัล มีทักษะกระบวนการจัดการเรียนการสอนสู่คนรุ่นเก่าไม่ได้ ดังนั้นครูรุ่นใหม่จะต้องมีการผสมผสานทั้งทักษะการจัดการเรียนการสอนและทักษะด้านดิจิทัลซึ่งอาจเพิ่มเติมโดยการอบรมการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเทคโนโลยี เช่น TPACK SAMR

นอกจากนั้นจะต้องส่งเสริมให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนร่วมกันระหว่างครูและศึกษานิเทศก์เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

สรุปครูสังคัมศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีสมรรถนะให้ครูปรับตัว ปรับวิธีการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้สังคัมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสรรค์ เหมาะสม ปลอดภัย และมีจริยธรรม ครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้จัดการสารสนเทศและการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม พัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการของผู้เรียน ให้มีความรู้ ทักษะ ความคิด การสื่อสาร เพื่อให้เขาสามารถอยู่ได้ในสภาวะการดำรงชีวิต และการทำงาน ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม เน้นสมรรถนะที่หลากหลาย มากกว่ามีความรู้ ให้ปรับแนวคิดการเรียนรู้ใหม่ เพื่อให้เขาสร้างมูลค่าเพิ่มให้ตนเองด้านศักยภาพ

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูสังคัมศึกษาในยุคดิจิทัล

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทั่วไปของครูสังคัมศึกษา มีดังนี้

1. การพัฒนาความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ ครูสังคัมศึกษาควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เช่น อ่านหนังสือ บทความ ตำรา เข้าร่วมอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน เป็นต้น
2. การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแก้ปัญหา ครูสังคัมศึกษาควรฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแก้ปัญหา โดยการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การวิเคราะห์ปัญหา การหาข้อมูล การหาเหตุผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น
3. การพัฒนาทักษะการสื่อสาร ครูสังคัมศึกษาควรพัฒนาทักษะการสื่อสารทั้งการพูด การเขียน และการฟัง โดยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ เช่น ฝึกพูดในที่สาธารณะ ฝึกเขียนเรียงความ บทความ เป็นต้น
4. การพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน ครูสังคัมศึกษาควรพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานต่างๆ เช่น การวางแผน การประสานงาน การปฏิบัติงานเป็นทีม เป็นต้น โดยการฝึกฝนจากประสบการณ์จริงในชั้นเรียน
5. การพัฒนาทักษะการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ครูสังคัมศึกษาควรพัฒนาทักษะการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความอดทน ความเอื้ออาทร ความมีน้ำใจ เป็นต้น โดยการฝึกฝนจากการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน
6. การพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ ครูสังคัมศึกษาควรพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ เช่น การเป็นแบบอย่างที่ดี การกระตุ้นให้ผู้อื่นมีส่วนร่วม เป็นต้น โดยการฝึกฝนจากประสบการณ์จริงในชั้นเรียน
7. การพัฒนาทักษะการวัดและประเมินผล ครูสังคัมศึกษาควรพัฒนาทักษะการวัดและประเมินผล โดยศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการวัดและประเมินผลต่างๆ เช่น การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวัดผลพฤติกรรม เป็นต้น

8. การพัฒนาสมรรถนะทั่วไปของครูสังคัมศึกษา เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูสังคัมศึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสัมฤทธิ์ในการสอน

ส่วนแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคัมศึกษา มีดังนี้

1. การพัฒนาด้านความรู้ดิจิทัล ครูสังคัมศึกษาควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เช่น อ่านหนังสือ บทความ ตำรา เข้าร่วมอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน เป็นต้น
2. การพัฒนาด้านการใช้ดิจิทัล ครูสังคัมศึกษาควรฝึกฝนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่างๆ โดยฝึกปฏิบัติจริง เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้อินเทอร์เน็ต การใช้ซอฟต์แวร์ประยุกต์ต่างๆ

3. การพัฒนาด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล ครูสังคมนตรีศึกษาควรมีการฝึกฝนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการแก้ปัญหาต่างๆ โดยการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การวิเคราะห์ปัญหา การหาข้อมูล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น

4. การพัฒนาด้านการปรับตัวสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล ครูสังคมนตรีศึกษาควรติดตามข่าวสารและเทรนด์เทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ๆ อยู่เสมอ

5. การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมนตรีศึกษา เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูสังคมนตรีศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล

นอกจากนี้ยังมีแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลที่น่าสนใจอื่นๆ อีก ได้แก่

1. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูสังคมนตรีศึกษาด้วยกัน ครูสังคมนตรีศึกษาสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลกับครูสังคมนตรีศึกษาด้วยกัน ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เครือข่ายสังคมออนไลน์ กลุ่มไลน์ เว็บไซต์ เป็นต้น

2. การจัดตั้งชมรมหรือกลุ่มย่อย ครูสังคมนตรีศึกษาสามารถจัดตั้งชมรมหรือกลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล โดยอาจจัดตั้งชมรมหรือกลุ่มย่อยตามความสนใจ เช่น ชมรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดการเรียนรู้ ชมรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาตนเอง เป็นต้น

3. การเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมที่จัดโดยหน่วยงานต่างๆ หน่วยงานต่างๆ มักจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมนตรีศึกษา ครูสังคมนตรีศึกษาสามารถเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมเหล่านี้เพื่อพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของตนเองได้

ทั้งนี้ ทักษะด้านดิจิทัลมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อการสร้างและพัฒนาบุคลากร การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมนตรีศึกษาควรเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้ครูสังคมนตรีศึกษามีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่พร้อมต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้และปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาการจัดการศึกษาผ่านการพัฒนาครู ถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่สังคม จึงจำเป็นต้องพัฒนาครูให้มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของตนเองและหน่วยงาน

บทสรุป

สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสมรรถนะของครูสังคมนตรีศึกษาในยุคดิจิทัล มีดังนี้

1. สมรรถนะทั่วไปของครูสังคมนตรีศึกษา เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้ครูสังคมนตรีศึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสัมฤทธิ์ในการสอน ประกอบด้วยความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการเป็นผู้นำ และทักษะการวัดและประเมินผล

2. สมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมนตรีศึกษา เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับครูสังคมนตรีศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล ประกอบด้วยความรู้ดิจิทัล การใช้ดิจิทัล การแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล และการปรับตัวสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูสังคมศึกษา ควรเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้ครูสังคมศึกษามีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่พร้อมต่อการจัดการเรียนรู้และปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัลควรตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัล มีดังนี้

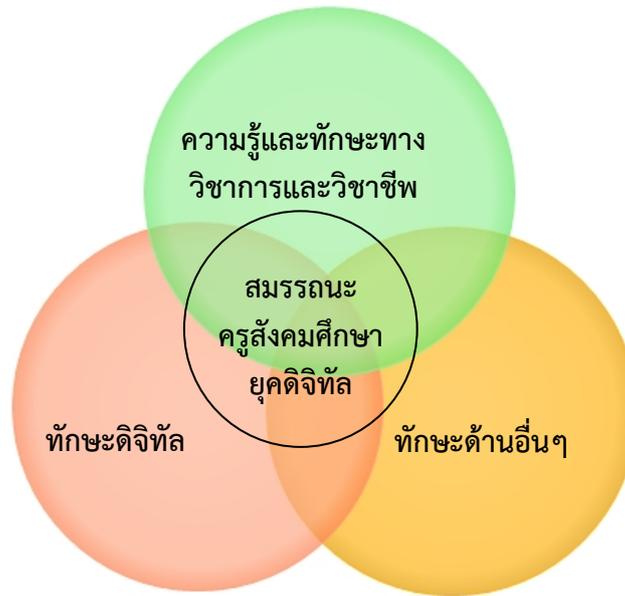
1. ควรมีการจัดอบรมสัมมนาหรือกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะของครูสังคมศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยควรครอบคลุมทั้งสมรรถนะทั่วไปและสมรรถนะดิจิทัล โดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย เช่น บรรยาย อภิปราย ฝึกปฏิบัติจริง เป็นต้น

2. ควรส่งเสริมให้ครูสังคมศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเอง ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เครือข่ายสังคมออนไลน์ กลุ่มไลน์ เว็บไซต์ เป็นต้น

3. ควรสนับสนุนให้ครูสังคมศึกษามีเวลาและโอกาสในการพัฒนาตนเอง เช่น การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาตนเอง การจัดเวลาว่างให้ครูสังคมศึกษาได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เป็นต้น

4. ควรสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับครูสังคมศึกษา โดยปลูกฝังให้ครูสังคมศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ

นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูสังคมศึกษาตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจจัดอบรมสัมมนาหรือกิจกรรมพัฒนาทักษะที่จำเป็นเหล่านี้ให้กับครูสังคมศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ อีกด้วย เมื่อทุกภาคส่วนร่วมมือกัน จะช่วยให้ครูสังคมศึกษามีสมรรถนะที่พร้อมต่อการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลได้อย่างแท้จริง สรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับสมรรถนะของครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัล ดังนี้

ภาพที่ 1 สมรรถนะครูสังคมนาศึกษาในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- กณิชา ศิริศักดิ์. (2559). การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครู. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 38(2). 1-14.
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2563). กรอบสมรรถนะด้านดิจิทัลสำหรับพลเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพครู พุทธศักราช 2561. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- จิณฉัตร ปะโคทัง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- ชัยยศ อิศรางกู. (2562). ประวัติความเป็นมาของการศึกษาสังคมนาศึกษา. วารสารวิชาการสังคมนาศึกษา. 6(1). 1-11.
- นุชรรัตน์ ประสิทธิ์ศิลป์ชัย. (2555). การพัฒนาโมเดลบูรณาการระหว่างการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูกับการนิเทศอย่างมีส่วนร่วม. คุษภูมินิพนธ์ปรัชญาคุษภูมินิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นุชรรัตน์ ประสิทธิ์ศิลป์ชัย. (2555). การพัฒนาสมรรถนะครูสังคมนาศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ สุขสวัสดิ์. (2565). สมรรถนะที่จำเป็นของครูสังคมนาศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมนาศาสตร์. 27(3). 1-12.
- ปรีดา อัครจันทโชติ. (2564). บทบาทและสมรรถนะครูสังคมนาศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 36(1). 1-10.

- ภัทรพร เกษสังข์. (2564). **การพัฒนาสมรรถนะครูสังคัมศึกษาในยุคดิจิทัล**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- วิรัช วงษ์สำราญ. (2559). **การพัฒนาสมรรถนะครูสังคัมศึกษาในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมจิตต์ บุญเกียรติ. (2556). **การพัฒนาสมรรถนะครูสังคัมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **รายงานการศึกษา เรื่อง แนวปฏิบัติของการสร้างและส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู**. กรุงเทพมหานคร: พรินทวานกราฟฟิค.
- สุชาติดา วงษ์แก้ว. (2564). สมรรถนะดิจิทัลของครูในยุคดิจิทัล. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์**. 46(3). 423-438.
- สุพรรณ อินทวิเศษ. (2564). **การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคัมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุภัทรพร กุศลประเสริฐ. (2565). การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 26(2). 221-232.
- สุภาพรรณ ศรีอรุณ. (2559). **การพัฒนาสมรรถนะครูสังคัมศึกษาในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภิญญา รัตนากรณ์. (2565). **การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคัมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Baxter. J. A. & Lederman. N. G. (1999). **Assessment and measurement of pedagogical content knowledge**. in J. Gess-Newsome & N. G. Lederman (Eds.). *Examining pedagogical content knowledge*. Dordrecht. The Netherlands: Kluwer Academic Publisher.
- European Union. (2021). **Digital Competence Framework for Citizens**. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- OECD. (2018). **The future of education and skills: Education 2030**. Paris: OECD Publishing.